

Peter Dahlén om

SOMEBODY UP THERE LIKES ME

Paul Newman till minne

Peter Dahlén

Instituttt for informasjons- och medievitenskap, Universitetet i Bergen

Den 26 september 2008 avled skådespelaren Paul Newman, 83 år gammal. En epok är därmed över. I olika tidningsartiklar med anledning av Newmans död framhålls med rätta filmer som *Somebody Up There Likes Me* (1956), *Cat on a Hot Tin Roof* (Katt på hett plåttak, 1958), *The Hustler* (1961), *Cool Hand Luke* (1967), *Butch Cassidy and the Sundance Kid* (1969), *The Sting* (Blåsningen, 1973), *The Towering Inferno* (Skyskrapan brinner, 1974), *The Color of Money* (1986), *The Hudsucker Proxy* (1994) och *Road to Perdition* (2003).

Inte få av dessa är filmer med sportmotiv: i den biografiska *Somebody Up There Likes Me* spelar han boxaren Rocky Graziano, i *The Hustler* ett slitet biljardess, "Fast" Eddie Felson. I *The Color of Money* spelar han åter Fast Eddie Felson, nu som mentor åt en yngre begåvning, spelad av Tom Cruise (filmen var en uppföljare till *The Hustler*). Man kan notera att även *The Sting* innehåller ett sportmotiv, i form av hästkapplöpning.

Filmer som inte nämnts lika ofta i tidningsartiklarna om Newmans död är två andra sportfilmer, racerfilmen *Winning* (1969) och ishockeyfilmen *Slap Shot* (1977). Det tyder på en underskattning av genren sportfilm och de olika betydelse dessa båda filmer haft: *Winning* tände Newmans eget intresse för bilracing och han kom själv att bli både tävlingsförare och ägare av ett eget racingteam. Det är ingen tillfällighet att Newman fick ge röst åt den tidigare racingbilmästaren Doc Hudson i den animerade filmen *Cars* (2006),

där huvudkaraktären, racerbilen McQueen, för övrigt är döpt efter Newmans skådespelarkollega, sportbilsfantasten Steve McQueen (som själv gjorde en racingfilm, *Le Mans*, 1971). *Slap Shot* räknas som den mest klassiska av alla hockeyfilmer och en av de bästa sportfilmerna alla kategorier. Inom hockeykretsar har den kultstatus och har visats i otaliga bussar med ishockeylag på matchresa runt om i Kanada och Nordamerika.

Genombrottsroll som Rocky Graziano

Efter föga minnesvärda debutfilmen *Silverbägaren* (1954) fick Newman rollen som Rocky Graziano i *Somebody Up There Likes Me*, som byggde på Grazianos självbiografi med samma namn från 1954 och regisserades av Robert Wise, som 1949 hade gjort den kritikerrosade boxningsfilmen *The Set-Up* (och som kom att regissera *Sound of Music*, 1965). Rocky Graziano, som egentligen hette Thomas Rocco Barbella, föddes 6 juni 1922 i "Little Italy" på New York's Lower East Side. Det var också i New York han dog 22 maj 1990. Graziano, som tidigt blev kriminell och tillbringade många ungdomsår på uppfostringsanstalt och fängelse, var världsmästare i mellanvikt 1947/48. Han tog titeln av Tony Zale i den andra av deras tre inbördes matcher och förlorade den åter i den tredje. De tre VM-matcherna mellan Graziano och Zale räknas bland de främsta i boxningshistorien. Graziano försökte senare återta titeln från Sugar Ray Robinson 1952 men misslyckades. Grazianos slutliga matchstatistik, 83 matcher, omfattar 67 segrar (52 på KO), 6 oavgjorda och 10 förluster. Även Grazianos far hade en kort karriär som professionell boxare, under artistnamnet "Fighting Nick Bob".

Att det var just Grazianos liv som filmades 1956, trots att han inte anses som den bästa mellanviktaren, kan ha berott på att Tony Zale var alltför opersonlig, att Jake La Motta var för avvisande och att den svarte Sugar Ray Robinson hade fel hudfärg. La Mottas liv skulle bli film långt senare, med *Raging Bull (Tjuren från Bronx)*, 1980, i regi av Martin Scorsese (Romano 2004:184f). Dessutom var Graziano en större publikfavorit än de andra tre. Han hade också en livshistoria som gjorde sig bra på film – dramatisk, tragisk men också med lyckliga vändningar.

Ung och missanpassad

Somebody Up There Likes Me inleds med att vi får se en liten pojke, Rocky, som blir hunsad, slagen och förnedrad av sin berusade, trasproletäre far Nick (Harold J. Stone), i åsyn av faderns dryckeskamrater. Fadern vill, helt rätt, att Rocky ska boxas mot honom och visa vad han går för, men han slår sin son alldeles för hårt, varpå Rocky lämnar rummet ledsen och arg och beger sig ut på New Yorks gator. I nästa scen står lille Rocky framför ett skyltfönster, där han ser en reklamskylt för Fars Dag med en bild av boxaren Gene Tunney. Pojken slår sönder fönstret i hat mot den boxning fadern försöker tvinga på honom och använder för att förnedra honom.

I scenen därpå får vi se Rocky som ung, hård och kriminell man på rymmen. Han tar sig hem, där hans snälla, änglalika mor Ida Barbella (Eileen Heckart) tar hand om honom. Fadern däremot är helt fientlig. När han kommer hem, och ser att Rocky är där, säger han till Rocky: "Jag ser djävulen i dig..." Vad han egentligen ser, men inte förstår, är sig själv, sitt eget misslyckande, i sonen. På morgonen väcker fadern Rocky genom att piska honom med sitt läderbälte och beskylla honom för att pina livet ur sin mor med sina lagbrott. Fadern skriker åt Rocky att han borde ta sig samman och bli något, på vilket Rocky sarkastiskt svarar: "Vad då, som dig kanske?!" I Rockys ögon är fadern med andra ord en nolla. Efter det oförsonliga bråket med fadern ger sig Rocky ut på bakgatorna igen (i hans kriminella kamratgäng återfinns Steve McQueen i sin första filmroll).

Ett mönster börjar nu framgå, i det att Rocky sätter sig upp mot alla auktoriteter som vore de inkarnationer av hans far; sina kamrater är han däremot fullständigt lojal mot. Detta leder till vistelser på uppfostringsanstalter och ungdomsfängelser, varpå han till sist hamnar i ett riktigt vuxenfängelse, Rikers Island. På vägen dit stiftar han i polisbussen bekantskap med en man som visar sig heta Frankie Peppo (spelad av Robert Loggia i sin debutroll); de båda är fastlänkade vid varandra med handklovar. Detta kommer direkt efter en scen där Rocky varit nära att skjuta en vakt på en uppfostringsanstalt, men tack och lov blivit hindrad i sista sekunden av en medfånge som slog en spade i huvudet på honom.

Peppo inleder ett samtal med Rocky i polisbussen:

Peppo: Har du aldrig funderat på att sätta en boxningshandske på den där [tittar på Rockys hand samtidigt som han drar den till sig].

Rocky: Inte en chans.

Peppo: Där ute ägde jag delar i två boxare. Duktiga killar. Ibland vinner de, ibland dyker de som svanar ...

Rocky: Jag sätter inte på mig boxarhandskar – inte för pengar eller något annat.

Peppo: Varför?

Rocky: Den enda boxare jag känner [dvs. sin far] var en större nolla än jag själv.

Peppo: Om du behöver snabba pengar hittar du mig i Stillmans gym. Fråga efter Frankie Peppo.

Rocky: Ok ... [presenterar sig] Rocky Barbella.

Peppo: Trevligt att träffa dig.

Rocky: Nöjet är helt på min sida ...

När de anlät till Rikers Island och får träffa fängelsedirektören, som ger dem några förhållningsregler och varningsord, spottar den respektlöst flinande Rocky direkt på golvet. Rocky och de andra får då veta av fängelsedirektören att de snabbt kan få en kula i skallen av vakterna om de inte sköter sig utan fortsätter bete som förut. Rocky får 30 dagars isolering, i mörker, för sitt tilltag.

Efter sex månader får Rocky sitt första besök, av modern. Hon meddelar att hon varit inlåst på mentalsjukhus, fastlåst i en säng och behandlad med elchocker, "för att inte bli galen av oro" för honom. Hon har nu, på inrådan av sin präst (den från Italien invandrade familjen är förstas katoliker) fattat beslutet att inte hjälpa honom längre, eftersom hennes ork och nerver är slut – nu måste Rocky börja hjälpa sig själv, menar hon.

Modern: Ingen kan hjälpa dig förutom du själv, Rocky. Du kanske tycker att jag är hårdhärtad, din egen mor, men det jag ska göra är det enda jag kan komma på.

Rocky: Göra vad?

Modern: Jag är den sista människan som bryr sig om huruvida du lever eller dör. Men om du struntar i mig och går tillbaka till dina så kallade vänner så struntar jag i dig. Då är du inte längre min son.

Rocky frigges ur fängelset den 6 januari 1942. Han tar artigt avsked av fängelsedirektören och bedyrar att han inte ska fela igen, att det inte blir någon nästa gång i fängelse för honom. Av de senaste tio åren har han suttit i fängelse sex, och han vill aldrig bli inlåst igen. Väl utanför fängelseportarna möts han direkt av två representanter för armén, som meddelar att han är inkallad till kriget mot Hitler. Rocky menar dock att han inte vill in i en fängelseliknande tillvaro igen nu när han precis har avtjänat sitt straff, men armérepresentanterna är obehagliga och han befinner sig snart på ett militärläger, där han delar tält med några andra rekryter.

Det första som händer är att han försover sig när reveljen går (han drar täcket över huvudet och somnar om), varpå han spydigt slår ner korpralen som kommer för att hämta honom. Rocky har alltså ännu inte vant sig av med sitt instinktiva trots mot auktoriteter som, liksom en gång hans far, försöker bestämma över honom och tvinga på honom sin vilja. Rocky vill sedan ha med tältkamraterna – rena och skötsamma killar – med på stan för att dricka och spela biljard, men här blir det stopp: de vägrar och förklarar för Rocky att de inte heller gillar att vara inkallade, men att de tänker göra sin plikt och inte låta honom skapa trubbel och förstöra för dem. De varnar honom också för att han i värsta fall kan komma att ställas inför krigsrätt om han bryter mot militärreglementet.

Rocky upptäcks som boxare

För att slagit ner korpralen blir Rocky inkallad till förhör hos en kapten, vilket slutar med att Rocky slår ner honom också, en officer. Nu är han riktigt illa ute och rymmer därför tillbaka till New York. Utan pengar kommer att han tänka på Frankie Peppos erbjudande om snabba pengar i boxningsringen. Rocky uppsöker Stillmans gym, där han får veta att Peppo sitter på (det ökända) fängelset Sing Sing. Rocky lyckas i alla fall ordna så att han får ett tillfälligt påhopp som sparringpartner för tio dollar åt en av boxarna på gymet, men eftersom Rocky är på rymmen vill han inte uppge sitt riktiga namn (Rocco Barbella) utan presenterar sig som Rocky "Graziano". [1] Väl uppe i ringen blir han snabbt förbannad när han får ta emot slag, och knockar därför boxaren han skall sparra mot – en boxare som visar sig vara "en av de bästa i lätt tungvikt från Sydamerika". Rocky erbjuds omedelbart matchkontrakt, något han motvilligt går med på bara han slipper träna; han vill endast gå matcher, för arvodets skull. Vid hans första match dyker det upp en mängd militärer i publiken, varför Rocky (felaktigt) tror han ska bli haffad (de är inte ute efter att arresteras honom). Han ser därför till att knocka motståndaren och lämna arenan så fort han bara kan.

Framgången i boxningsringen håller i sig och snart har han vunnit sina sex första matcher på knockout. Då kommer militärpolisen och hämtar honom, vilket också medför att hans manager Irving Cohen (Everett Sloane) får veta hans rätta identitet och kriminella bakgrund. Rocky ber Cohen ge hans sparade pengar till modern.

Rocky ställs inför krigsrätt, där han visar uppriktigt ånger, men avskedas trots detta från USA:s armé i vanära ("dishonorable discharge"), samt döms till 1 års straffarbete på militärfängelse. Där slår han ner en större fånge för att skydda en annan, mindre fånge som är hans kamrat – Rocky är som sagt i filmen alltid lojal mot sina vänner. Att Rocky lyckats slå ner den större motståndaren gör att han upptäcks av de ansvariga för fängelsets boxningsklubb, som antyds vara överstens ögonsten. Rocky vill först inte vara med där – han gillar ju varken boxning eller auktoriteter efter upplevelserna i barndomen – men övertalas av dess sympatiske tränare att börja boxas och träna hårt, för att lära sig disciplin och vara vältränad när han kommer ut ur fängelset. Tränaren lämnar den fortfarande skeptiske Rocky ensam i träningshallen, varpå Rocky sakta går fram till boxningsbollen och börjar småjabba mot den. Han har nu tagit ett första, eget initiativ till att träna och därigenom kanalisera sin energi i någonting positivt.

I nästa sekvens ser vi Rocky frigiven och tillbaka i ringen, i toppform – tiden i fängelset och boxningsträningen där tycks ha gjort honom gott. Rocky radar nu upp seger på seger. Vid ett besök i hemmet, och full av stolthet för vad han uppnått i boxningsringen, kommer fadern hem berusad och ignorerar demonstrativt Rocky helt och hållet. Modern berättar då att det egentligen är hennes fel att hans far, hennes make, är som han är: när de var ett ungt par förbjöd hon honom nämligen att boxas, när det i själva verket var det han ville mest av allt. Hon antyder också att fadern blev slagen och misshandlad under sin uppväxt, och att boxningen blev som en drog för honom. Den historiska ironin i Rockys öde blir nu uppenbar: fadern blev själv misshandlad som barn och för att göra sonen, Rocky, till den boxare han själv aldrig fick bli som vuxen, så misshandlar han sonen Rocky på samma sätt, med det resultatet att Rocky tidigt lär sig hata både fadern och boxningssporten. Dock har nu Rocky alltså överkommit sitt boxningshat och lärt sig att kanalisera sina aggressioner inom ramen för sportens regelverk. Rocky är nu en ”ung lovande mellanviktare”, står det att läsa i tidningen.

Strax därpå inträffar en annan av berättelsens ironier: i scenen som följer efter att modern berättat om faderns krossade boxningsdrömmar till följd av hennes boxningsförbud, stöter Rocky på sin syster och dennes judiska väninna, Norma (Pier Angeli), som snart blir Rockys fästmö och sedan hustru och mor till hans dotter. Precis som Rockys mor vill inte Norma se sin nyblivne fästman boxas, av rädsla för att han ska bli skadad. Vis av sin fars öde fortsätter emellertid Rocky att tävlingsboxas, och hans succé i ringen fortsätter.

Snart kommer den stora chansen, en match om VM-titeln i mellanvikt, på Yankee Stadion mot Tony Zale. Tillsammans med Rockys mor och en väninna lyssnar Norma på radioutsändningen av matchen. Rocky förlorar, och det är första gången han blir knockad. Modern förklarar nu för Norma att hon trots detta, att Rocky blivit nedslagen och därmed skadad, inte får göra om hennes eget ödesdigra misstag och förbjuda Rocky att boxas. Norma inser att hon som Rockys hustru måste böja sig och dela hans boxningsliv med honom och stötta honom så mycket hon kan.

Grazianos karriär som Faust-drama

Rocky siktar beslutsamt mot en returmatch, men då dyker det stora hotet mot hjälten upp, vilket visar sig vara djävulen själv, i Frankie Peppos gestalt. Peppo, som uppenbarligen har ett gangstersyndikat i ryggen, kräver att Rocky skall lägga sig (förlora) i den match mot en svagare motståndare, Cowboy Shank, som han måste gå för att nå en returmatch mot Zale. Eftersom Rocky är storfavorit mot Shank, med oddsen 1 mot 6, innebär det att satsade pengar på Shank kan ge mångdubbelt tillbaka om Shank vinner. Här inträffar ännu en av den välgjorda berättelsens ironier: det var Peppo som lockade Rocky in i boxningsringen genom att tipsa om Stillmans gym, men det är samme Peppo som blir ett hot mot hans karriär. Rocky vägrar gå med på en läggmatch, men då hotar Peppo med att gå ut till pressen och avslöja Rockys kriminella förflutna och vanhedrande avsked från armén. Den förtvivlade Rocky väljer då att skylla på skada för att slippa gå matchen mot Shank.

Boxningsförbundet får dock reda på att han utsatts för mutförsök och tillsätter en undersökningskommission, men Rocky vägrar att avslöja vilka utpressarna är, inte ens vid den vittneskonfrontation där bland annat Peppo ställs upp framför honom. Denna vägran från Rockys sida resulterar i att hans boxningslicens dras in. Inte nog med det: samtidigt skriver tidningarna i stora uppslag om hans kriminella förflutna och avsked från armén. Vi kan förmoda att det är Peppo som försett dem med uppgifterna. En annan delstatskommission kommer emellertid fram till att Rocky kan få tillbaka sin licens, och det blir klart med returmatch mot Zale.

Att returmatchen ska gå i Chicago tilltalar inte Rocky, som menar att han kommer att få hela publiken emot sig där. Hans hustru försöker motivera honom att gå matchen, men Rocky vill inte lyssna på henne eller managerns uppmaningar om att fortsätta träna och kämpa. Uppgifven och deprimerad över allt som hänt överger Rocky träningslägret utanför Chicago och beger sig hastigt hem till New York. Där försöker han ringa Peppo, som han tidigare bett försvinna ur sitt liv när denne återigen ringt upp honom. Sagans Faust är en ung man som säljer sin själ till Mefistofeles, det vill säga djävulen, och Rocky är nu på väg att göra detsamma.

Peppo svarar dock inte, och Rocky beger sig då till sitt gamla stamcafé, ”Benny’s Candy Store”, där han av den faderligt vänlige och omhändertagande ägaren Benny får höra att det gått illa med hans gamla gängmedlemmar: några är döda, andra sitter i fängelse. Rocky drar vidare och beger sig till sin bästa vän från gängtiden, den småväxte och i grunden snälle Romolo (Sal Mineo), som visar sig vara fattig och sjuk och på väg att ta ett oåterkalleligt steg in i gangstervärlden. Romolo ber nämligen Rocky om hjälp så att han kan skaffa en revolver och råna någon. Rocky försöker tala Romolo till rätta men ger honom litet pengar innan han går.

På väg från Romolo får Rocky syn på en reklamskylt för Fars Dag med bild på honom själv i ett skyltfönster – exakt likadan reklam som den han såg som liten, med Gene Tunney, efter att ha blivit misshandlad av fadern. Cirkeln är därmed sluten och detta får Rocky att åter bege sig till föräldrahemmet, vilket blir det sista stoppet på hans gogatavandring: plågad men full av nya insikter går han likt Jesus för att möta och bli ett med sin fader. I hemmet kommer det till en uppgörelse med fadern, som till slut faller i gråt. Rocky, som vill reparera deras förhållande och ”frälsa” sin pappa, frågar vad han kan göra för honom, varpå fadern svarar: ”Bli en mästare, som jag aldrig blev.” Detta blir den definitiva uppenbarelsen och tändvätskan för Rocky, som full av tillförsikt och motivation åker tillbaka till Chicago för att gå returmatchen mot Tony Zale.

Mot världsmästartiteln

Matchen börjar med att vi får se och höra en radiokommentator rekapitulera matchens förutsättningar. Hemma sitter hustrun Norma framför radioapparaten, vilket också hans föräldrar gör hemma hos sig. Det är första gången i filmen vi får se föräldrarna göra något tillsammans. När Rocky till slut vinner den mycket hårda matchen (två minuter och tio sekunder in i 6:e rondan) smeker de varandra ömt på händerna. Harmoni och lycka i familjen är därmed återskapad. Rocky har förverkligat faderns dröm om att bli boxningsmästare. Fadern är lycklig, modern är lycklig. Även på andra ställen sitter människor – och alla som trott på Rocky och satt sitt hopp till honom – samlade framför radion: hemma hos varandra, på Benny's Candy Store och på krogen, där vi bland annat får se Rockys tränare från fängelsetiden sitta och lyssna på matchen. Rockys barndomsgata är helt tom på folk, alla lyssnar på radioutsändningen från matchen – och när segern är klar fylls gatan av segerrusiga människor. Detta är filmens sista ironi: han som både en och två gånger visat sin vägran att bli boxare (som liten framför skyltfönstret med Gene Tunney-reklamen och vid samtalet med Peppo i polisbussen) har blivit världens bästa boxare. I viss mening tredje gången gillt, alltså.

Filmen slutar med att Rocky åker i kortege genom New Yorks gator, hyllad av jublande folkmassor. I kortegens första bil sitter en pånyttfödd Romolo bakom ratten, med Benny vid sin sida. I den andra bilen sitter managern Cohen med sin hjälptränare, och i – just det – den tredje bilen sitter Rocky, med sin trofasta Norma vid sin sida. Som genom försynen (en högre makt) har Rocky räddats från förtappelse, och genom sitt lidande och sin kamp som människa och som boxare har han också kommit att förgylla andra människors liv, eller som Rocky full av glädje ropar i kortegebilens medan han pekar upp mot himlen: "Somebody Up There Likes Me!", varpå hustrun tittar kärleksfullt på honom och svarar: "Somebody down here likes you too!"

En ikons födelse

Alla ironiska vändningar i *Somebody Up There Likes Me* till trots: filmens slutliga ironi är att den lade grundstenen till byggandet av en ny ikon i Hollywood, Paul Newman, när det egentligen var meningen att en annan skådespelarikon, James Dean, skulle spela rollen som Rocky Graziano (Romano 2004:185). Dean hade uppmärksammats för sin roll i *East of Eden* (1955) och därefter varit med i *Rebel Without a Cause* (*Ung rebell*, 1955) och *Giant* (1956), men de sistnämnda hade inte hunnit gå upp på biograferna den 30 september 1955, dagen då Dean körde ihjäl sig med sin Porsche Spyder, endast 24 år gammal. I stället gavs rollen till den 31-årige Paul Newman, som tillbringade flera veckor tillsammans med Graziano för att lära sig hans manér, hans sätt att vara: hur han talade, hur han gick, hur han boxades. Denna grundliga inläring visar sig också i filmen, där Newman gör ett mästertligt porträtt av Graziano. Även boxningsscenerna är mycket realistiska och pekar på många sätt fram mot Scorseses sätt att filma matchsekvenserna i *Raging Bull*. I sin bokessä *Knockout och andra boxningsfilmer* rankar författaren Torbjörn Säfve (1995) *Somebody Up There Likes Me* som tidernas bästa boxningsfilm, följd av *The Set-Up* på andra och *Raging Bull* på tredje plats.

Det finns emellertid ytterligare aspekter som knyter ihop James Deans tre filmroller åren 1955/56 och Paul Newmans roll som Rocky Graziano 1956, nämligen fader-son-problematiken och i bredare bemärkelse den moraliska panik som rådde vid denna tid i det amerikanska samhället kring fenomenet "Juvenile delinquency", alltså en ny typ av – företrädesvis manlig – ungdomsbrottslighet och en allmän brist på respekt för vedertagna auktoriteter och traditioner.

På film fick detta sitt första, inflytelserika uttryck i *Vild ungdom* från 1953, en motorcykelfilm om gängledaren Johnny Stabler (spelad av Marlon Brando) och hans rival i ett annat motorcykelgäng (spelad av Lee Marvin). År 1955 kom redan nämnda *Rebel Without a Cause*, i vilken Jim (James Dean) har en problematisk relation till sin godhjärtade men svage far, som Jim söker stöd och vägledning från. Samma år kom alltså även *East of Eden* (*Öster om Eden*), där Dean porträtterar den olycklige och moderlöse Cal och hans konflikter med sin far och äldre bror (en berättelse på samma tema som en gång historien i Bibeln om Kain och Abel), liksom *Blackboard Jungle* (*Vänd dem inte ryggen*), där en jazzälskande lärare (spelad av Glenn Ford) terroriseras av sina manliga elever, som hellre vill höra "Rock around the clock" med Bill Haley & The Comets. Rockkulturen och "tonåringen" hade alltså anlänt och var viktiga beståndsdelar i hotbilden av ett samhälle som höll på att gå över styr till följd av de ungas otyglade, anti-sociala beteende och rebelliska uppförande.

Det är i denna kontext man ska se *Somebody Up There Likes Me*, som en sedelärande film inte bara om en boxningsmästares problematiska liv och karriär, utan även som en film om en viktig samtidsfråga – den nya ungdomsbrottsligheten och det växande gapet i efterkrigstiden mellan ungdomar och deras föräldrageneration. Det var inte minst detta som tilltalade den unge Säfve då han som tonårsyngling såg filmen första gången. Säfve menar att filmen för "ett ungt och oförberett psyke" gestaltade "upprorets nödvändighet, att bli någonting annat än det omgivningen önskar, att vända misären och nederlaget ryggen"; att "det är möjligt för dig att bryta dig loss, vilka omständigheter du än lever i" (Säfve 1995:11, 59).

I *Somebody Up There Likes Me* får dock många problem sin lösning: Rocky och Romeo reintegreras i samhället, och de gör det genom goda, vuxna förebilder som Benny, fängelsets boxningstränare, managern Cohen, Rockys mor och även Rockys hustru. Samtidigt finns det i filmen ett starkt könsrollskonserverande drag, genom att kvinnans ideala roll blir att sköta hem och stödja makens intressen och karriär.

Sin samhällskritik och svärta till trots – bilden av ungdomsligisten som offer för sociala omständigheter – tillhandahåller *Somebody Up There Likes Me* alltså en utopisk motbild till de dystopiska visioner som målades upp i den samtida samhällsdebatten. Och botemedlet i det här fallet var boxningssporten, tillsammans med vetenskapen om mäns och kvinnors olika roller och förpliktelser.

Not

- [1] Graziano härleds från verbet *graziare*, som betyder förlåta, ursäkta, och finns i en rad sammanhang i italienskan; till exempel var det en beteckning på domare under medeltiden. Graziano förekommer som såväl för- som efternamn i Italienskan.

Länkar

Somebody Up There Likes Me på [Internet Movie Database \(IMD\)](#)

Somebody Up There Likes Me på [amazon.com](#)

Svensk utgåva, *Gatans kung*, finns att tillgå på [Ginza](#)

Litteratur

Baker, Aaron (2003): *Contesting Identities. Sports in American Film*, Urbana and Chicago: University of Illinois Press.

Romano, Frederick V. (2004): *The Boxing Filmography: American Features, 1920–2003*, Jefferson, North Carolina and London: McFarland & Company.

Säfve, Torbjörn (1995): *Knockout och andra boxningsfilmer*, Göteborg: Filmkonst 36.

Copyright © [Peter Dahlén](#) 2008